

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра банківського бізнесу

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

щодо проведення практичних занять з дисципліни

«Банківська справа»

для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ТЕРНОПІЛЬ – 2019

Методичні вказівки щодо проведення практичних занять з дисципліни «Банківська справа» для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Б. Л. Луців. – Тернопіль, 2019. – 36 с.

Автор: *Луців Богдан Любомирович, д.е.н., професор кафедри банківського бізнесу*

Рецензент: *Довгань Ж. М., доктор економічних наук, професор кафедри банківського бізнесу Західноукраїнського національного університету;
Гнатів В. С., начальник Тернопільського відділення ПАТ АКБ «Львів»*

У методичних вказівках подано структуру залікового кредиту та зміст дисципліни «Банківська справа». Наведено методичні вказівки та завдання для проведення практичних занять, самостійна робота, перелік питань на іспит, порядок поточного та підсумкового оцінювання знань студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Затверджено
*на засіданні кафедри банківського бізнесу,
протокол № 3 від 07 жовтня 2019 р.*

© Б. Л. Луців
ТНЕУ, 2019

ЗМІСТ

1.	ВСТУП	4
2.	СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СПРАВА»	5
3.	ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	6
4.	ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СПРАВА»	17
5.	ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ ЕКОНОМІЧНИХ КАТЕГОРІЙ З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СПРАВА»	23
6.	ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СПРАВА»	30
7.	ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СПРАВА»	34

ВСТУП

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички користування банківськими операціями та послугами; вміння проводити оцінку та аналіз фінансової стійкості банківської установи з метою уникнення фінансових втрат, а також закріпити теоретичний матеріал щодо провадження банківської справи.

Студенти повинні знати:

- економіко-правові аспекти діяльності банківської системи України;
- сучасні методи ефективного управління банківською діяльністю;
- тенденції розвитку та економічну ефективність надання банківських послуг і проведення банківських операцій,

та уміти ефективно використовувати у своїй подальшій трудовій діяльності набуті знання щодо:

- характеристики грошового обігу в Україні, механізмів формування попиту та пропозиції на грошові ресурси;
- суті та порядку здійснення банківських операцій;
- шляхів залучення банками коштів і напрямів узгодження економічних інтересів банківських установ і клієнтів.

2. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СПРАВА»

денна форма навчання

	<i>Кількість годин</i>			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1 Фінансове посередництво грошового ринку та економічні основи банківської справи				
Тема 1. Теоретичні засади фінансового посередництва	4	2	8	0,5
Тема 2. Грошовий обіг і платіжні системи	4	4	7	
Тема 3. Сутність, принципи побудови та функції банківської системи	2	2	8	0,5
Тема 4. Центральний банк та його роль у монетарному регулюванні економіки	4	4	8	0,5
Тема 5. Організація діяльності комерційних банків	4	4	8	0,5
Тема 6. Оцінка надійності банків на ринку і вибір банківської установи для обслуговування	4	4	7	
Змістовий модуль 2. Особливості взаємовідносин банків із суб'єктами ринку				
Тема 7. Основи банківського обслуговування різних секторів економіки	4	4	8	0,5
Тема 8. Робота банківських установ із домогосподарствами	4	4	7	0,5
Тренінг			4	
Разом	28	28	61	3

заочна форма навчання

	<i>Кількість годин</i>			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1 Фінансове посередництво грошового ринку та економічні основи банківської справи				
Тема 1. Теоретичні засади фінансового посередництва	2	2	14	
Тема 2. Грошовий обіг і платіжні системи			14	
Тема 3. Сутність, принципи побудови та функції банківської системи	2		14	
Тема 4. Центральний банк та його роль у монетарному регулюванні економіки			14	
Тема 5. Організація діяльності комерційних банків			14	
Тема 6. Оцінка надійності банків на ринку і Вибір банківської установи для обслуговування			14	
Змістовий модуль 2. Особливості взаємовідносин банків із суб'єктами ринку				
Тема 7. Основи банківського обслуговування різних секторів економіки			14	
Тема 8. Робота банківських установ із домогосподарствами			16	
Разом	4	2	114	

3. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СПРАВА»

Практичне заняття №1 – 2 год.

Тема 1. Теоретичні засади фінансового посередництва

Мета: з'ясувати підходи до розуміння суті грошей як економічної категорії, засвоїти механізм походження грошей, упевнитися в неминучості появи грошей у процесі розвитку суспільного виробництва та обміну; зрозуміти причини виникнення кредиту і кредитних відносин, їх взаємозв'язок з іншими економічними категоріями; розглянути основні принципи організації кредитних відносин; зрозуміти сутність та особливості основних теорій кредиту; зрозуміти сутність та призначення фінансових посередників; визначити основні видові риси банку і відрізнити банк від інших фінансових посередників; сформулювати основні принципи побудови банківських систем; визначити необхідність функціонування банківських об'єднань; дати характеристику основних видів небанківських фінансових посередників.

Питання для обговорення:

1. Виникнення грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей.
2. Розгляд грошей як товару і нетовару: порівняльна характеристика. Функції грошей.
3. Роль грошей в економічному розвитку суспільства.
4. Суть кредиту, як економічної категорії. Загальні передумови формування кредитних відносин. Принципи кредитних відносин. Об'єкти, суб'єкти та функції кредиту.
5. Критерії класифікації форм і видів кредиту, їх взаємозв'язок. Характеристика основних видів кредиту.
6. Сутність, призначення та види фінансового посередництва.
7. Економічні вигоди фінансового посередництва.
8. Поняття кредитної системи та характеристика її елементів.
9. Суть, структура і призначення банківської системи в економіці.
10. Система небанківських фінансово-кредитних посередників, їх види та функції.
11. Міжбанківські об'єднання.
12. Інновації у фінансовому посередництві.

Практичне заняття № 2 – 2 год.

Тема 2. Грошовий обіг і платіжні системи

Мета: з'ясувати сутність грошового обігу та грошових потоків; розглянути структуру грошового обігу; розглянути поняття грошової маси та її структуру; з'ясувати порядок визначення швидкості обігу грошей та фактори що впливають на швидкість обігу грошей; засвоїти зміст закону грошового обігу; зрозуміти сутність, елементний склад та механізм функціонування грошової системи; вміти визначити основні типи грошових систем, розглянути елементи сучасної грошової системи України; з'ясувати особливості державного регулювання грошової сфери економіки; розглянути інструменти реалізації грошово-кредитної політики.

Питання для обговорення:

1. Суть та основні суб'єкти грошового обігу.
2. Характеристика основних ринків, їх взаємозв'язок з грошовим обігом.
3. Поняття та критерії класифікації грошових потоків. Схема руху грошових потоків в економіці.
4. Готівковий та безготівковий сектори грошового обігу
5. Особливості фінансового, товарного та кредитного секторів грошового обігу.
6. Поняття грошової маси. Грошові агрегати, їх зміст та критерії класифікації.
7. Економічна характеристика грошової бази.
8. Швидкість обігу грошей, порядок її визначення. Фактори, що впливають на швидкість обігу грошей. Закон грошового обігу.
9. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей та грошово-кредитний мультиплікатор.
10. Суть грошової системи, її елементи.
11. Система металевогрошового обігу: біметалізм та його різновидності; закон Коперника-Грешема; монометалізм і його види.
12. Система паперово-кредитного грошового обігу.
13. Створення грошової системи та етапи запровадження національної валюти. Характеристика елементів сучасної грошової системи України.
14. Сучасний механізм грошової емісії в Україні. Проблеми функціонування грошової системи України.

Практичне заняття № 3 – 2 год.

Тема: Операції банків із обслуговування платіжного обороту. Платіжні системи.

Мета: вивчити роль банків в обслуговування платіжного обороту, розглянути суть, значення та класифікацію платіжних систем та видів платіжних інструментів, зокрема інструментів безготівкових розрахунків; вивчити зарубіжні платіжні системи.

Питання для обговорення:

1. Суть, значення та класифікація платіжних систем. Правова основа діяльності платіжної системи.

2. Елементи платіжної системи України. Основні вимоги до платіжних систем. Учасники платіжних систем та їх функції.
3. Види платіжних інструментів.
4. Інструменти безготівкових розрахунків. Банківські платіжні картки.
5. Зарубіжні платіжні системи. Система переказу грошових коштів і цінних паперів Федеральної резервної системи США (Fedwire). Система міжбанківських клірингових розрахунків США (CHIPS). Автоматизована система клірингових розрахунків Великобританії (CHAPS). Товариство всесвітніх міжбанківських телекомунікацій СБІФТ (SWIFT).
6. Особливості впровадження Національної платіжної системи масових електронних платежів.
7. Платіжні системи в Інтернеті, Електронні гроші. Криптовалюти.

Практичне заняття № 4 – 2 год.

Тема 3. Сутність, принципи побудови та функції банківської системи

Мета: вивчити історичний досвід та передумови створення банківської системи, економічну сутність поняття банківська система, проаналізувати нормативно-правову базу діяльності банківських установ; з'ясувати функції банківської системи як самостійної економічної структури та охарактеризувати типи банківської системи; опанувати особливості функціонування банківської системи в ринкових умовах господарювання; вивчити особливості формування та умови функціонування банківських систем країн ринкової економіки

Питання для обговорення:

1. Еволюція банківської діяльності. Сутність банку з позицій історичного розвитку.
2. Історія розвитку банківської діяльності в Україні.
3. Економічна сутність поняття банківська система, особливості її функціонування. Нормативно-правова база діяльності банківських установ.
4. Функції банківської системи як самостійної економічної структури
5. Характеристика типів банківської системи
6. Особливості функціонування банківської системи в ринкових умовах господарювання.
7. Організація і функціонування банківських систем окремих зарубіжних країн:
 - 7.1. Етапи еволюції та сучасна структура банківської системи США.
 - 7.2. Банк Англії, його утворення, організація і управління, роль і функції.
 - 7.3. Історичні передумови розвитку Європейської системи центральних банків. Сучасна банківська система Європейського простору.
 - 7.4. Становлення банківської системи Польщі, Чехії, Угорщини.

Практичне заняття № 5 – 2 год.

Тема 4. Центральний банк та його роль у монетарному регулюванні економіки.

Тема: Походження та основні напрямки діяльності центральних банків. Грошово-кредитна політика. Інструменти грошово-кредитної політики. Роль і місце НБУ як регулятора банківської діяльності та економічних процесів.

Мета: вивчити походження та основні напрямки діяльності центральних банків, визначити роль і місце Національного банку України у становленні і розвитку вітчизняної банківської системи. Вивчити та зрозуміти суть та вплив інструментів грошово-кредитної політики на економіку.

Питання для обговорення:

1. Походження та основні напрямки діяльності центральних банків
 - 1.1. Місце та роль центрального банку в економіці країни.
 - 1.2. Організаційно-правова характеристика центрального банку, правове забезпечення статусу НБУ.
 - 1.3. Функції центральних банків, їх особливості. Функції НБУ.
2. Класифікація інструментів грошово-кредитного регулювання.
 - 2.1. Адміністративні інструменти впливу центрального банку на основні параметри грошового обігу.
 - 2.2. Селективна кредитна політика, сфера її застосування.
 - 2.3. Система опосередкованого регулювання грошового обігу.
 - 2.4. Мінімальні резервні вимоги, аналіз їх застосування.
 - 2.5. Функції мінімальних резервів, їх роль.
 - 2.6. Дієвість мінімальних резервних вимог як інструменту грошово-кредитної політики в Україні.
 - 2.7. Регулювання облікової ставки та банківського процента як інструмент монетарної політики.
 - 2.8. Механізм регулювання за допомогою змін облікової ставки, його дієвість.
 - 2.9. Облікова політика НБУ та оцінка її ефективності.
 - 2.10. Операції на відкритому ринку як інструмент грошово-кредитного регулювання, їх розвиток в Україні
 - 2.11. Дієвість інструментів грошово-кредитного регулювання в Україні.
3. Регулювання діяльності комерційних банків. Банківський нагляд.
 - 3.1. Економічна суть, необхідність та завдання банківського регулювання і нагляду.
 - 3.2. Принципи банківського нагляду.
 - 3.3. Система органів нагляду у зарубіжних країнах.
 - 3.4. Основні напрями регулювання НБУ діяльності комерційних банків.

- 3.5. Методи банківського нагляду, їх застосування у різних країнах.
- 3.6. Безвізний нагляд, його особливості.
- 3.7. Інспекційні перевірки банків на місцях.
- 3.8. Заходи впливу, що застосовуються до комерційних банків за порушення ними банківського законодавства.

Практичне заняття № 6 – 2 год.

Тема: Кредитні відносини НБУ з банківськими установами. Організація грошового обігу Національним банком України.

Мета: вивчити функцію центрального банку як кредитора останньої інстанції, засвоїти види та типи кредитів рефінансування НБУ. Вивчити основні операції, що виконує центральний банк, зокрема: емісія готівки та організація грошового обігу; кредитування банківських установ, регулювання діяльності комерційних банків; вивчити суть та методи регулювання діяльності банків та банківського нагляду, засвоїти економічні нормативи; опанувати інструменти валютної політики НБУ та методи валютного регулювання.

Питання для обговорення:

1. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами
 - 1.1. Економічна суть кредитних відносин центральних банків з комерційними банками.
 - 1.2. Розвиток кредитних відносин НБУ з комерційними банками в Україні.
 - 1.3. Основні методи рефінансування комерційних банківських установ.
 - 1.4. Рефінансування банків шляхом операцій на відкритому ринку.
 - 1.5. Стабілізаційні кредити НБУ.
 - 1.6. Проведення НБУ операцій купівлі/продажу державних цінних паперів на відкритому ринку.
 - 1.7. Депозитні сертифікати Національного банку, сфера їх застосування.
 - 1.8. Операції репо, порядок їх здійснення та особливості.
 - 1.9. Світовий досвід рефінансування комерційних банків.
2. Емісія готівки та організація грошового обігу Національним банком України.
 - 2.1. НБУ – організатор грошового обігу в країні. Принципи грошового обігу.
 - 2.2. Емісійна діяльність НБУ. Первинна та вторинна емісія.
 - 2.3. Пропозиція грошей. Роль НБУ в формуванні пропозиції грошей.
 - 2.4. Роль НБУ в регулюванні обігу готівки. Організація роботи з готівкового обігу.
 - 2.5. Методи регулювання грошового обігу НБУ.
3. Валютне регулювання і контроль
 - 3.1. Сутність валюти та валютних відносин. Конвертованість валюти.
 - 3.2. Валютний ринок. Види операцій на валютному ринку.
 - 3.3. Валютний курс, основи курсоутворення.

3.4. Призначення та механізми функціонування національної, світової та міжнародних валютних систем.

3.5. Платіжний баланс та золотовалютні резерви у системі валютного регулювання.

3.6. Поняття і завдання валютного регулювання і контролю.

3.7. Суб'єкти та об'єкти валютного регулювання. Органи валютного контролю в Україні, їх повноваження.

3.8. Методи валютного регулювання, їх застосування НБУ.

3.9. Регулювання валютних курсів, їх методи. Курсова політика НБУ.

3.10. Офіційні валютні резерви та управління ними.

4. Обслуговуючі функції НБУ.

4.1. Виконання центральними банками функції фінансового агента уряду.

4.2. Обслуговування НБУ внутрішнього державного боргу.

4.3. Обслуговування НБУ зовнішнього державного боргу.

4.4. Управління державним боргом.

4.5. Участь центрального банку у касовому виконанні державного бюджету.

Практичне заняття № 7 – 2 год.

Тема 5. Організація діяльності комерційних банків

Тема: Особливості організації банківської діяльності в Україні.

Мета: ознайомитися з видами банків, що функціонують в Україні, з'ясувати, які існують види банківських об'єднань і з якою метою вони створюються, ознайомитись із процедурою реєстрації та ліцензування, реорганізації та ліквідації банківської установи в Україні; з'ясувати структуру управління банком, основні функції та повноваження окремих вищого та окремих органів управління; зрозуміти економічний зміст окремих банківських операцій, засвоїти порядок їх відображення у його балансі, визначити види активних та пасивних операцій банку, з'ясувати особливості комісійно-посередницьких операцій банку;

Питання для обговорення:

1. Суть і види банків.
2. Порядок реєстрації банку в Україні. Створення та державна реєстрація банків.
3. Ліцензування банківської діяльності.
4. Управління банком. Органи управління та контролю банку. Управління ризиками.
5. Організаційна структура банку.
6. Сутність і класифікація банківських операцій.

Практичне заняття № 8 – 2 год.

Тема Операції банків з формування власного капіталу – 2 год.

Мета: зрозуміти економічну сутність власного капіталу банку, пізнати особливості його формування, зрозуміти порядок формування та збільшення розміру статутного капіталу, пізнати способи, що використовуються для реорганізації банків, засвоїти особливості формування резервного фонду банку, як спеціальні фонди і резерви та нерозподілений прибуток, зрозуміти сутність та призначення регулятивного капіталу.

Питання для обговорення:

1. Економічна сутність та види власного капіталу банку.
2. Статутний капітал банку та порядок його формування. Реорганізація банку.
3. Резервний капітал, спеціальні фонди і резерви як компоненти власного капіталу банку. Роль прибутку у формуванні власного капіталу банку.
4. Регулятивний капітал та його вплив на формування власного капіталу банку.

Практичне заняття № 9 – 2 год.

Тема 6. Оцінка надійності банків на ринку і вибір банківської установи для обслуговування

Тема: Процес управління ризиками, що виникають в процесі банківської діяльності. Фінансова стійкість банків.

Мета: опанувати теоретичні засади банківських ризиків та особливості процес управління ризиками, що виникають в процесі банківської діяльності; ознайомитись із організацією та функціонуванням системи ризик-менеджменту в банку; вивчити методи управління банківськими ризиками та особливості контролю за банківськими ризиками; з'ясувати економічну сутність фінансової стійкості банків, фактори впливу на неї, способи її забезпечення; навчитись здійснювати Оцінку ресурсної бази банку з позицій ліквідності, платоспроможності та економічної стійкості банківської установи.

Питання для обговорення:

1. Теоретичні засади банківських ризиків.
2. Процес управління ризиками, що виникають в процесі банківської діяльності.
3. Організація та функціонування системи ризик-менеджменту в банку.
4. Ідентифікація та оцінювання банківських ризиків.
5. Методи управління банківськими ризиками.
6. Контроль за банківськими ризиками.
7. Економічна сутність фінансової стійкості банків та фактори впливу на неї.
8. Системи та методи оцінки фінансової стійкості банків.
9. Фінансова звітність та оцінювання прибутковості комерційного банку.
10. Методи оцінювання фінансової стійкості банків та управління їхньою ліквідністю.
11. Регулювання діяльності банків для забезпечення їхньої фінансової стійкості.
12. Обов'язкове резервування як метод підтримання фінансової стійкості

банків.

Практичне заняття № 10 – 2 год.

Тема: Оцінка надійності банків на ринку фінансових послуг

Мета: проаналізувати особливості формування рейтингів банківських установ з точки зору фінансової стійкості на ринку фінансових послуг; навчитись визначати місце банку серед інших банків, проводити SWOT-аналіз банку, оцінювати «слабкі» та «сильні» сторони, можливості та загрози кредитної установи; приймати рішення стосовно співпраці з тією чи іншою банківською установою; вивчити системи моніторингу фінансового стану банків у світовій практиці.

Питання для обговорення:

1. Основні складові моніторингу банківської діяльності.
2. Стрес-тестування як метод виявлення системних ризиків банківської діяльності
3. Особливості формування рейтингів банківських установ з точки зору фінансової стійкості на ринку фінансових послуг: вітчизняний та зарубіжний досвід.
4. Рейтингова система CAMEL.
5. SWOT-аналіз банківської установи.
6. Нагляд та контроль за фінансовою стійкістю банків. Фінансовий моніторинг банківської діяльності.
7. Напрями зміцнення фінансової стійкості банків та подолання кризових явищ у роботі банківської системи.
8. Методи оцінювання ділової репутації банку Оцінювання ефективності соціальної відповідальності банку.
9. Критерії вибору банківської установи для обслуговування.
10. Процес розробки і впровадження стандартів якості обслуговування клієнтів банку

Практичне заняття № 11 – 2 год.

Тема 7. Основи банківського обслуговування різних секторів економіки.

Тема: Процес банківського кредитування. Особливості кредитування різних секторів економіки

Мета: з'ясувати ознаки класифікації банківських кредитів, ознайомитися з принципами та умовами банківського кредитування, набути вміння оцінювати кредитоспроможність позичальника, пізнати форми забезпечення банківських кредитів; зрозуміти природу кредитів під заставу цінних паперів, пояснити особливості кредиту овердрафт.

Питання для обговорення:

1. Класифікація банківських кредитів.
2. Принципи й умови кредитування.

3. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
4. Форми забезпечення повернення банківських позичок.
5. Процес банківського кредитування.
6. Кредитний ризик: визначення і мінімізація втрат.
7. Ціна банківського кредиту.
8. Методи управління проблемними кредитами
9. Кредит овердрафт.
10. Інвестування через кредитування різних секторів економіки.
11. Ефективність інвестиційного кредитування.

Практичне заняття № 12 – 2 год.

Тема: Банківська діяльність у сфері інвестицій. Операції з надання банківських послуг.

Мета: розібратися в багатогранній діяльності банків на фондовому ринку, зрозуміти яким чином Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, а також Національний банк України регулюють діяльність банків на фондовому ринку; охарактеризувати основні етапи процесу інвестування в цінні папери, розкрити порядок використання банками цінних паперів як предмета застави, зрозуміти сутність професійної діяльності банків на фондовому ринку і її значення для контрагентів фінансового ринку; зрозуміти сутність та особливості банківських послуг.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика діяльності банків на фондовому ринку.
2. Емісія цінних паперів.
3. Позички під заставу цінних паперів.
4. Інвестиційні операції банків із цінними паперами.
5. Заставні операції банків із цінними паперами.
6. Професійна діяльність банків на фондовому ринку.
7. Факторинг та форфейтинг.
8. Лізингові операції.

Практичне заняття № 13 – 2 год.

Тема 8. Робота банківських установ із домогосподарствами.

Тема: Особливості надання банками окремих видів кредиту

Мета: з'ясувати механізм надання і погашення споживчих кредитів, скласти уявлення про сутність та роль іпотечних кредитів.

Питання для обговорення:

1. Споживчі кредити.
2. Іпотечний кредит.
3. Оцінка кредитоспроможності позичальника – фізичної особи.

4. Скорингова оцінка.
5. Оцінка кредитоспроможності фізичної особи на основі вивчення кредитної історії позичальника.
6. Оцінка кредитоспроможності фізичної особи на основі фінансових показників його платоспроможності.
7. Контроль за цільовим використанням споживчого кредиту та його своєчасним погашенням.

Практичне заняття № 14 – 2 год.

Тема: Операції банків із залучення коштів. Системи дистанційного банківського обслуговування клієнтів.

Мета: засвоїти поняття «депозит» і «депозитні операції банків», оволодіти методикою здійснення вкладних операцій банків до запитання і строкових вкладних операцій, зрозуміти сутність депозитних ощадних сертифікатів, зрозуміти процентну політику банків щодо залучення вкладів (депозитів); визначити роль депозитів в економічному розвитку суспільства. Встановити переваги та недоліки використання мереж Інтернет у банківській діяльності, перспективи надання послуг банків через мережу Інтернет в Україні; охарактеризувати різновиди мобільного зв'язку, визначити переваги та недоліки; встановити, які банківські послуги можуть отримувати користувачі телефонів стандарту GSM, окреслити перспективи надання банками послуг через мобільний телефон; вивчити особливості Private-banking в банківській сфері та перспективи його розвитку.

Питання для обговорення:

1. Суть депозиту і депозитних операцій банків. Вклади до запитання.
2. Строкові та ощадні вклади.
3. Залучення банками коштів шляхом емісії власних боргових зобов'язань: ощадних (депозитних) сертифікатів та векселів.
4. Нові форми і способи залучення депозитів та процентна політика щодо залучення вкладів (депозитів).
5. Процентна політика банків щодо залучення вкладів (депозитів).
6. Роль депозитів в економічному розвитку суспільства
7. Можливості комерційних банків надавати послуги через Інтернет. Інформаційні послуги банків у мережі Інтернет.
8. Web-сайти банків, їх значення. Інтерактивне банківське обслуговування. Інтернет- банкінг, його особливості.
9. Послуги комерційних банків України через мережу Інтернет. Розрахункове обслуговування, ведення рахунку, отримання кредитів, фондові операції та ін.
10. Правові аспекти діяльності банків у мережі Інтернет. Електронний підпис. Захист інформації у мережі.
11. Private-banking: особливості та перспективи розвитку в Україні.

12. Суть та види мобільної торгівлі. Послуги комерційних банків у сфері мобільного зв'язку.

13. Послуги банків для власників мобільних телефонів стандарту GSM – для корпоративних клієнтів (ведення рахунку, стан операцій на рахунку, залишок рахунку); для приватних осіб – відкриття рахунку, здійснення розрахунків за товари, роботи, послуги, переказ грошей з рахунку на інший рахунок та ін.

14. Перспективи розвитку послуг комерційних банків, пов'язаних з мобільним зв'язком, та тих, що надаються через мережу Інтернет в Україні.

4. ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СПРАВА»

Тематика	К-ть годин	
<p>Тема 1. Теоретичні засади фінансового посередництва</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. 2. Розгляд грошей як товару і нетовару: порівняльна характеристика. 3. Функції грошей. Взаємозв'язок і взаємозалежність між функціями грошей. 4. Паперові та кредитні гроші: порівняльна характеристика. Основні форми сучасних кредитних грошей. 5. Суть кредиту, як економічної категорії. Загальні передумови формування кредитних відносин. Принципи кредитних відносин. 6. Критерії класифікації форм і видів кредиту, їх взаємозв'язок. Характеристика основних видів кредиту. 7. Характерна діяльність фінансових посередників. 8. Економічне призначення та переваги фінансового посередництва. 9. Специфічні ознаки банківської системи, які відрізняють її від інших економічних систем. <p>Що стримує розвиток кредитної кооперації в Україні?</p>	8	14
<p>Тема 2. Грошовий обіг і платіжні системи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть та основні суб'єкти грошового обігу. 2. Характеристика основних ринків, їх взаємозв'язок з грошовим обігом. 3. Поняття та критерії класифікації грошових потоків. Схема руху грошових потоків в економіці. 4. Готівковий та безготівковий сектори грошового обігу 5. Особливості фінансового, товарного та кредитного секторів грошового обігу. 6. Поняття грошової маси. Грошові агрегати, їх зміст та критерії класифікації. 7. Швидкість обігу грошей, порядок її визначення. Фактори, що впливають на швидкість обігу грошей. Закон грошового обігу. 8. Суть грошової системи, її елементи. 9. Система металевих грошового обігу: біметалізм та його різновидності; закон Коперника-Грешема; монометалізм і його види. 10. Система паперово-кредитного грошового обігу. 11. Створення грошової системи та етапи запровадження національної валюти. Характеристика елементів сучасної грошової системи України. 12. Сучасний механізм грошової емісії в Україні. Проблеми функціонування грошової системи України. 13. Суть, значення та класифікація платіжних систем. Правова основа діяльності платіжної системи. 14. Елементи платіжної системи України. Основні вимоги до платіжних 	7	14

<p>систем. Учасники платіжних систем та їх функції.</p> <p>15. Види платіжних інструментів.</p> <p>16. Інструменти безготівкових розрахунків.</p> <p>Банківські платіжні картки.</p>		
<p>Тема 3. Сутність, принципи побудови та функції банківської системи</p> <p>1. Еволюція банківської діяльності. Сутність банку з позицій історичного розвитку.</p> <p>2. Історія розвитку банківської діяльності в Україні.</p> <p>3. Економічна сутність поняття банківська система, особливості її функціонування. Нормативно-правова база діяльності банківських установ.</p> <p>4. Функції банківської системи як самостійної економічної структури</p> <p>5. Характеристика типів банківської системи</p> <p>6. Особливості функціонування банківської системи в ринкових умовах господарювання.</p> <p>7. Організація і функціонування банківських систем окремих зарубіжних країн:</p> <p>7.1. Етапи еволюції та сучасна структура банківської системи США.</p> <p>7.2. Банк Англії, його утворення, організація і управління, роль і функції.</p> <p>7.3. Історичні передумови розвитку Європейської системи центральних банків. Сучасна банківська система Європейського простору.</p> <p>Становлення банківської системи Польщі, Чехії, Угорщини.</p>	8	14
<p>Тема 4. Центральний банк та його роль у монетарному регулюванні економіки.</p> <p>1. Походження та основні напрямки діяльності центральних банків</p> <p>1.1. Місце та роль центрального банку в економіці країни.</p> <p>1.2. Організаційно-правова характеристика центрального банку, правове забезпечення статусу НБУ.</p> <p>1.3. Функції центральних банків, їх особливості. Функції НБУ.</p> <p>2. Класифікація інструментів грошово-кредитного регулювання.</p> <p>2.1. Адміністративні інструменти впливу центрального банку на основні параметри грошового обігу.</p> <p>2.2. Селективна кредитна політика, сфера її застосування.</p> <p>2.3. Система опосередкованого регулювання грошового обігу.</p> <p>2.4. Мінімальні резервні вимоги, аналіз їх застосування.</p> <p>2.5. Функції мінімальних резервів, їх роль.</p> <p>Дієвість мінімальних резервних вимог як інструменту грошово-кредитної політики в Україні.</p> <p>2.7. Регулювання облікової ставки та банківського процента як інструмент монетарної політики.</p> <p>2.8. Механізм регулювання за допомогою змін облікової ставки, його дієвість.</p> <p>2.9. Облікова політика НБУ та оцінка її ефективності.</p> <p>2.10. Операції на відкритому ринку як інструмент грошово-кредитного регулювання, їх розвиток в Україні</p> <p>2.11. Дієвість інструментів грошово-кредитного регулювання в Україні.</p> <p>3. Регулювання діяльності комерційних банків. Банківський нагляд.</p>	8	14

<p>3.1. Економічна суть, необхідність та завдання банківського регулювання і нагляду.</p> <p>3.2. Принципи банківського нагляду.</p> <p>3.3. Система органів нагляду у зарубіжних країнах.</p> <p>3.4. Основні напрями регулювання НБУ діяльності комерційних банків.</p> <p>3.5. Методи банківського нагляду, їх застосування у різних країнах.</p> <p>3.6. Безвиїзний нагляд, його особливості.</p> <p>3.7. Інспекційні перевірки банків на місцях.</p> <p>3.8. Заходи впливу, що застосовуються до комерційних банків за порушення ними банківського законодавства.</p> <p>4. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами</p> <p>4.6. Економічна суть кредитних відносин центральних банків з комерційними банками.</p> <p>4.7. Розвиток кредитних відносин НБУ з комерційними банками в Україні.</p> <p>4.8. Основні методи рефінансування комерційних банківських установ.</p> <p>4.9. Рефінансування банків шляхом операцій на відкритому ринку.</p> <p>4.10. Стабілізаційні кредити НБУ.</p> <p>4.11. Проведення НБУ операцій купівлі/продажу державних цінних паперів на відкритому ринку.</p> <p>4.12. Депозитні сертифікати Національного банку, сфера їх застосування.</p> <p>4.13. Операції репо, порядок їх здійснення та особливості.</p> <p>4.14. Світовий досвід рефінансування комерційних банків.</p> <p>5. Емісія готівки та організація грошового обігу Національним банком України.</p> <p>5.1. НБУ – організатор грошового обігу в країні. Принципи грошового обігу.</p> <p>5.2. Емісійна діяльність НБУ. Первинна та вторинна емісія.</p> <p>5.3. Пропозиція грошей. Роль НБУ в формуванні пропозиції грошей.</p> <p>5.4. Роль НБУ в регулюванні обігу готівки. Організація роботи з готівкового обігу.</p> <p>5.5. Методи регулювання грошового обігу НБУ.</p> <p>6. Валютне регулювання і контроль</p> <p>6.1. Сутність валюти та валютних відносин. Конвертованість валюти.</p> <p>6.2. Валютний ринок. Види операцій на валютному ринку.</p> <p>6.3. Валютний курс, основи курсоутворення.</p> <p>6.4. Призначення та механізми функціонування національної, світової та міжнародних валютних систем.</p> <p>6.5. Платіжний баланс та золотовалютні резерви у системі валютного регулювання.</p> <p>6.6. Поняття і завдання валютного регулювання і контролю.</p> <p>6.7. Суб'єкти та об'єкти валютного регулювання. Органи валютного контролю в Україні, їх повноваження.</p> <p>6.8. Методи валютного регулювання, їх застосування НБУ.</p> <p>6.9. Регулювання валютних курсів, їх методи. Курсова політика НБУ.</p> <p>6.10. Офіційні валютні резерви та управління ними.</p> <p>7. Обслуговуючі функції НБУ.</p> <p>7.1. Виконання центральними банками функції фінансового агента уряду.</p>		
--	--	--

<p>7.2. Обслуговування НБУ внутрішнього державного боргу. 7.3. Обслуговування НБУ зовнішнього державного боргу. 7.4. Управління державним боргом. Участь центрального банку у касовому виконанні державного бюджету</p>		
<p>Тема 5. Організація діяльності комерційних банків</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть і види банків. 2. Порядок реєстрації банку в Україні. Створення та державна реєстрація банків. 3. Ліцензування банківської діяльності. 4. Управління банком. Органи управління та контролю банку. Управління ризиками. 5. Сутність і класифікація банківських операцій. 6. Організаційна структура банку. 7. Економічна сутність та види власного капіталу банку. 8. Статутний капітал банку та порядок його формування. Реорганізація банку. 9. Резервний капітал, спеціальні фонди і резерви як компоненти власного капіталу банку. Роль прибутку у формуванні власного капіталу банку. 10. Регулятивний капітал та його вплив на формування власного капіталу банку. 	8	14
<p>Тема 6. Оцінка надійності банків на ринку і вибір банківської установи для обслуговування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні засади банківських ризиків. 2. Процес управління ризиками, що виникають в процесі банківської діяльності. 3. Організація та функціонування системи ризик-менеджменту в банку. 4. Ідентифікація та оцінювання банківських ризиків. 5. Методи управління банківськими ризиками. 6. Контроль за банківськими ризиками. 7. Економічна сутність фінансової стійкості банків та фактори впливу на неї. 8. Системи та методи оцінки фінансової стійкості банків. 9. Фінансова звітність та оцінювання прибутковості комерційного банку. 10. Методи оцінювання фінансової стійкості банків та управління їхньою ліквідністю. 11. Регулювання діяльності банків для забезпечення їхньої фінансової стійкості. 12. Обов'язкове резервування як метод підтримання фінансової стійкості банків. 11. Основні складові моніторингу банківської діяльності. 12. Особливості формування рейтингів банківських установ з точки зору фінансової стійкості на ринку фінансових послуг: вітчизняний та зарубіжний досвід. 13. Рейтингова система CAMEL. 14. SWOT-аналіз банківської установи. 15. Нагляд та контроль за фінансовою стійкістю банків. Фінансовий моніторинг банківської діяльності. 	7	14

<p>16. Напрями зміцнення фінансової стійкості банків та подолання кризових явищ у роботі банківської системи.</p> <p>17. Методи оцінювання ділової репутації банку Оцінювання ефективності соціальної відповідальності банку.</p> <p>18. Критерії вибору банківської установи для обслуговування.</p>		
<p>Тема 7. Основи банківського обслуговування різних секторів економіки.</p> <p>1. Класифікація банківських кредитів.</p> <p>2. Принципи й умови кредитування.</p> <p>3. Оцінка кредитоспроможності позичальника.</p> <p>4. Форми забезпечення повернення банківських позичок.</p> <p>5. Процес банківського кредитування.</p> <p>6. Кредитний ризик: визначення і мінімізація втрат.</p> <p>7. Ціна банківського кредиту.</p> <p>8. Методи управління проблемними кредитами</p> <p>9. Кредит овердрафт.</p> <p>10. Інвестування через кредитування різних секторів економіки.</p> <p>11. Ефективність інвестиційного кредитування.</p> <p>9. Загальна характеристика діяльності банків на фондовому ринку.</p> <p>10. Емісія цінних паперів.</p> <p>11. Позички під заставу цінних паперів.</p> <p>12. Інвестиційні операції банків із цінними паперами.</p> <p>13. Заставні операції банків із цінними паперами.</p> <p>14. Професійна діяльність банків на фондовому ринку.</p> <p>15. Факторинг та форфейтинг.</p> <p>16. Лізингові операції.</p>	8	14
<p>Тема 8. Робота банківських установ із домогосподарствами.</p> <p>1. Споживчі кредити.</p> <p>2. Іпотечний кредит.</p> <p>3. Оцінка кредитоспроможності позичальника – фізичної особи.</p> <p>4. Скорингова оцінка.</p> <p>5. Оцінка кредитоспроможності фізичної особи на основі вивчення кредитної історії позичальника.</p> <p>6. Оцінка кредитоспроможності фізичної особи на основі фінансових показників його платоспроможності.</p> <p>7. Контроль за цільовим використанням споживчого кредиту та його своєчасним погашенням.</p> <p>8. Суть депозиту і депозитних операцій банків. Вклади до запитання.</p> <p>9. Строкові та ощадні вклади.</p> <p>10. Залучення банками коштів шляхом емісії власних боргових зобов'язань: ощадних (депозитних) сертифікатів та векселів.</p> <p>11. Нові форми і способи залучення депозитів та процентна політика щодо залучення вкладів (депозитів).</p> <p>12. Процентна політика банків щодо залучення вкладів (депозитів).</p> <p>13. Роль депозитів в економічному розвитку суспільства</p> <p>14. Можливості комерційних банків надавати послуги через Інтернет. Інформаційні послуги банків у мережі Інтернет.</p> <p>15. Web-сайти банків, їх значення. Інтерактивне банківське обслуговування.</p>	7	16

<p>Інтернет-банкінг, його особливості.</p> <p>16. Послуги комерційних банків України через мережу Інтернет. Розрахункове обслуговування, ведення рахунку, отримання кредитів, фондові операції та ін.</p> <p>17. Правові аспекти діяльності банків у мережі Інтернет. Електронний підпис. Захист інформації у мережі.</p> <p>18. Private-banking: особливості та перспективи розвитку в Україні.</p> <p>19. Суть та види мобільної торгівлі. Послуги комерційних банків у сфері мобільного зв'язку.</p> <p>20. Послуги банків для власників мобільних телефонів стандарту GSM – для корпоративних клієнтів (ведення рахунку, стан операцій на рахунку, залишок рахунку); для приватних осіб – відкриття рахунку, здійснення розрахунків за товари, роботи, послуги, переказ грошей з рахунку на інший рахунок та ін.</p> <p>21. Перспективи розвитку послуг комерційних банків, пов'язаних з мобільним зв'язком, та тих, що надаються через мережу Інтернет в Україні.</p>		
--	--	--

5. ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ ЕКОНОМІЧНИХ КАТЕГОРІЙ З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СПРАВА»

Акредитив – договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника акредитива) або від свого імені проти документів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж.

Активні операції – це операції щодо розміщення банками власного капіталу та залучених ресурсів з метою отримання доходу, забезпечення діяльності й підтримання необхідного рівня ліквідності.

Акція – цінний папір без встановленого строку обігу, що засвідчує пайову участь у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджує право на участь в управлінні товариством, надає право його власникові на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна при його ліквідації.

Андеррайтинг – купівля на первинному ринку цінних паперів з наступним їх перепродажем інвесторам; укладання договору про гарантування повного або часткового продажу цінних паперів емітента інвесторам, про повний чи частковий їх викуп за фіксованою ціною з наступним перепродажем або про накладання на покупця обов'язку робити все можливе, щоб продати якомога більше цінних паперів, не беручи зобов'язання придбати будь-які цінні папери, що не були продані.

Антикризове управління банком – це комплекс заходів спрямованих на виявлення факторів, що провокують появу кризи, своєчасну діагностику, упередження і нейтралізацію кризи, спрямованих на досягнення цілей діяльності банку, реалізацію його стратегії та подальший розвиток.

Афілійована особа банку – будь-яка юридична особа, в якій банк має істотну участь або яка має істотну участь у банку.

Банк – юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати у сукупності такі операції: залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.

Банківський кредит – надання банками в тимчасове користування (в позичку) грошових коштів (готівкою чи безготівково) юридичним та фізичним особам, а також державі на умовах поверненості і платності.

Банківський менеджмент – сукупність принципів, форм, методів та засобів управління банком у ринкових умовах; наука про надійні та ефективні системи управління процесами та відносинами, які становлять зміст діяльності банку.

Банківський нагляд – система контролю та активних впорядкованих дій Національного банку України, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими особами, стосовно яких Національний банк України здійснює наглядову діяльність законодавства України і встановлених нормативів, з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників та кредиторів банку;

Банківські операції – сукупність різних видів і напрямів діяльності банку у сфері фінансово-кредитних відносин з метою одержання прибутку: залучення грошових коштів та їх розміщення; здійснення кредитування і розрахунків; емісійна діяльність; купівля і продаж цінних паперів та валютних цінностей; касове обслуговування юридичних і фізичних осіб; зберігання, купівля та продаж банківських металів, дорогоцінних каменів та інших коштовностей; формування та розміщення золотовалютних резервів; касове виконання державного бюджету та обслуговування державного боргу і видача гарантій, поручительств та надання інших фінансових послуг.

Банківська платіжна картка (БПК) – це ідентифікаційний засіб, за допомогою якого держателю картки надається можливість виконання операцій по своєму рахунку для здійснення оплати товарів і послуг та отримання готівки.

Банківські послуги – певний набір дій банківської установи, які здійснюються на замовлення та в інтересах клієнта у сфері грошово-кредитних відносин без залучення додаткових резервів.

Банківські рахунки – чітко встановлені способи відображення наявності та руху (надходжень і витрат) коштів клієнтів банку.

Банківська система – сукупність різноманітних видів банківських та інших кредитних установ, інституцій у їх взаємозв'язку, який існує в тій чи іншій країні в певний історичний період і функціонує в межах єдиного фінансового механізму; складова частина кредитної системи.

Банківська справа – сфера підприємництва, основний зміст якої становить фінансове посередництво, пов'язане з акумуляцією грошових капіталів, прийманням грошових вкладів, заощаджень населення, інших вільних коштів і надання їх у кредит, у тимчасове користування тим суб'єктам господарювання, які їх потребують, на умовах повернення, строковості та платності.

Банківське регулювання – це система заходів, за допомогою яких центральний банк забезпечує стабільне, безпечне функціонування банків, запобігає дестабілізуючим процесам у банківському секторі.

Валютна політика – сукупність заходів у сфері міжнародних економічних відносин відповідно до поточних і стратегічних цілей економічної політики держави.

Валютне регулювання – це сукупність нормативних документів, встановлених органами валютного регулювання у законодавчому чи адміністративному порядку, спрямованих на регулювання потоків капіталу в країну і з країни, а також валютних операцій, що здійснюються в межах України, з метою підтримання стабільності курсу національної грошової одиниці, стабільного рівня валютних резервів і збалансування міжнародних платежів.

Валютний курс як економічна категорія – це ціна грошової одиниці тієї чи іншої країни. Іншими словами – це ціна грошової одиниці однієї країни, виражена у грошовій одиниці іншої країни. Зростання курсу означає ослаблення національної валюти (девальвацію), а його зниження – зміцнення національної валюти (ревальвацію).

Валютний ризик визначається ймовірністю втрат, пов'язаних зі зміною курсу однієї валюти щодо іншої або цін на банківські метали.

Валютними операціями називають певні банківські та фінансові операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності.

Вексель – письмове боргове зобов'язання позичальника про сплату певної суми коштів кредитору у встановлений строк.

Відкритий ринок – ринок, на якому здійснюються операції з купівлі-продажу цінних паперів між особами, що не є первинними кредиторами та позичальниками, і коли кошти внаслідок продажу цінних паперів на такому ринку надходять на користь держателя цінних паперів, а не їх емітента. Використовується центральними банками для купівлі-продажу, як правило, короткострокових державних цінних паперів з метою регулювання грошової маси. Внаслідок купівлі збільшується вкладення коштів в економіку, внаслідок продажу – зменшується;

Грошова база (monetary base) – це об'єднаний показник резервних грошей банківської системи країни, який через ефект кредитного мультиплікатора формує загальну масу грошей, що знаходяться в обігу.

Грошовий оборот – це процес безперервного руху грошових знаків між суб'єктами економічних відносин у процесі виробництва, розподілу, обміну й споживання національного продукту, який здійснюється шляхом безготівкових розрахунків та через обіг готівки.

Грошово-кредитна політика – комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, направлених на регулювання економічного зростання, стримування інфляції та забезпечення стабільності грошової одиниці України, забезпечення зайнятості населення та вирівнювання платіжного балансу;

Девальвація – офіційне зниження курсу національної грошової одиниці відносно іноземних валют або міжнародних розрахункових одиниць.

Депозити – кошти, що внесені до банку клієнтами – приватними особами та компаніями, зберігаються на їх рахунках та використовуються у відповідності до режиму рахунка та банківського законодавства.

Дистанційне банківське обслуговування – це проведення операцій по рахунках клієнта на підставі його дистанційних розпоряджень, а дистанційне розпорядження – це розпорядження банку виконати певну операцію, передане клієнтом погодженим каналом доступу із певною процедурою передачі розпоряджень.

Дохід банку – сукупний дохід від усієї активної діяльності банківської установи.

Електронний пристрій – чип, що міститься на пластиковій картці або на іншому носії, пам'ять комп'ютера тощо, які використовуються для зберігання електронних грошей.

Електронний розрахунковий документ – документ, інформація в якому подана у формі електронних даних, включаючи відповідні реквізити розрахункового документа, що може бути сформований, переданий, збережений і перетворений на візуальну форму подання електронними засобами.

Електронні гроші – умовна назва грошових засобів, коштів, які використовуються їх власниками в електронній системі банківських послуг, для безготівкових платежів і розрахунків через СЕП.

Заощадження – грошові вклади домашніх господарств на грошовому ринку, зокрема у банківські установи, з метою отримання відсотків.

Золотовалютний резерв – резерви України, відображені у балансі Національного банку України, що включають в себе активи, визнані світовим співтовариством як міжнародні і призначені для міжнародних розрахунків;

Золотовалютні резерви – резерви країни, відображені у балансі центрального банку, що включають в себе активи, визнані світовим співтовариством як міжнародні і призначені для міжнародних розрахунків.

Інвестиційні банки – це кредитні установи, які провадять засновницько-емісійну діяльність. Вони здійснюють розміщення на фондовому ринку акцій та облігацій корпорацій, займаються злиттям і поглинанням, торгівлею похідними фінансовими інструментами, структурованим фінансуванням. Ресурси цих банків формуються також за рахунок випуску цінних паперів.

Інтернет-банкінг представлений спеціалізованими Інтернет-банками та різновидом обслуговування клієнтів у традиційних банках. У західній спеціальній банківській літературі та практиці широко застосовуються такі його синоніми, як «home banking», «web banking», «distant banking», «direct banking». Більшість банків започаткували програми дистанційного обслуговування під оригінальними назвами.

Іпотечні банки спеціалізуються на наданні довгострокових позик під заставу нерухомості – землі та будов. Кошти для надання кредитів іпотечний банк отримує від продажу заставних листів та іпотечних облігацій, які є надійними борговими зобов'язаннями банку, що гарантують фіксовані відсотки.

«Клієнт-Банк» – це система захищеного обміну фінансовими документами між клієнтом і банком по телекомунікаційним каналам зв'язку. З її допомогою клієнт може керувати своїм банківським рахунком без відвідання банку.

Комерційний кредит – товарна форма кредиту у вигляді відстрочки платежу за продані товари, надані послуги.

Комерційні банки – багатофункціональні установи комерційного типу, що здійснюють різноманітні види кредитних, розрахункових та інших фінансових операцій, пов'язаних із обслуговуванням клієнтів у всіх секторах економіки.

Кредит – це система економічних відносин, що відображають перерозподіл вартості на засадах повернення, платності і строковості.

Кредитна система – сукупність кредитних відносин, форм і методів кредитування, а також система кредитних установ.

Кредитний договір – угода, за якою одна сторона (позичкодавець) надає під відповідне забезпечення другій стороні (позичальникові) гроші, а позичальник зобов'язується повернути борг у встановлений строк і сплатити за це проценти.

Кредитний ризик — імовірність фінансових втрат унаслідок невиконання позичальниками своїх зобов'язань.

Кредитні гроші – це знаки вартості, що використовуються в якості загального еквівалента, одночасно виражаючи при цьому кредитні відносини між боржником і кредитором.

Кредитні спілки – особлива форма громадських організацій, створюваних на добровільних, кооперативних засадах з метою фінансової підтримки та соціального захисту членів цих спілок шляхом залучення їхніх особистих заощаджень для взаємного кредитування.

Кредитор – фізична чи юридична особа, яка надала в позичку гроші або продала в борг товари і має на цій підставі право вимагати від дебітора (боржника) повернення, сплату боргу чи виконання обумовлених кредитною угодою інших зобов'язань.

Кредитна політика – документально оформлена схема організації і контролю кредитної діяльності банку.

Криптовалюта (від англ. Cryptocurrency) — вид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту, таких як Proof-of-work та/або Proof-of-stake.

Ліквідність банку – це здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, що визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати).

Ліміт залишку готівки в касі – це граничний розмір готівки, який встановлюється установою банку, що може залишатися в касі підприємства на кінець робочого дня і в позаробочий час.

Ліцензування – це порядок видачі комерційним банкам, які з часу реєстрації Національним банком України набули статусу юридичної особи, дозволу на здійснення окремих чи всіх банківських операцій, якщо умови діяльності комерційних банків відповідають чинному законодавству України та нормативним актам Національного банку України, а також діяльність яких не загрожує інтересам їх клієнтів.

Маса грошей в обігу – це загальна сума залишків грошей у всіх їх формах, які знаходяться у розпорядженні суб'єктів економіки у певний момент часу.

Мобільний банкінг – це система цілодобового контролю за рухом коштів по картковому рахунку за допомогою SMS-повідомлень на мобільний телефон або через WAP-протокол.

Небанківські фінансово-кредитні установи (НФКУ, парабанки) – це фінансові посередники, діяльність яких не пов’язана з базовими операціями грошового ринку.

Облікова ставка Національного банку України – виражена у відсотках плата, що береться Національним банком України за рефінансування комерційних банків шляхом купівлі векселів до настання строку платежу по них і утримується з номінальної суми векселя. Облікова ставка є найнижчою серед ставок рефінансування і є орієнтиром ціни на гроші;

Обов’язкові резерви (required reserves) є часткою (нормою у процентах) банківських депозитів та інших пасивів, отриманих банком з інших джерел, яка згідно з чинним законодавством або встановленими нормативними актами має зберігатись у формі касової готівки комерційних банків та їхніх депозитів у центральному банку.

Операції репо – це операції з цінними паперами, що складаються з двох частин і при яких укладається єдина генеральна угода між учасниками ринку (Національним банком і комерційними банками) про продаж-купівлю державних цінних паперів на певний строк із зобов’язанням зворотного продажу-купівлі у визначений термін або на вимогу однієї із сторін за ціною, обумовленою заздалегідь.

Операційно-технологічний ризик — потенційна загроза для існування банку, що виникає через недоліки корпоративного управління, недосконалість систем внутрішнього контролю, інформаційних технологій, процесів обробки інформації з погляду керованості, універсальності, надійності, контрольованої і безперервності роботи.

Офіційний валютний курс – курс валюти, офіційно встановлений Національним банком України як уповноваженим органом держави

Ощадні банки орієнтують свою діяльність на залучення дрібних вкладів населення на певний строк і надання позичок приватним особам.

Пасиви банківські – ресурси банку, які складаються з власних, залучених і запозичених коштів для проведення кредитних, а також інших активних операцій та одержання прибутку; відображаються на пасивних бухгалтерських рахунках балансу банку.

Пасивні операції банків – операції, за допомогою яких банки формують свої фінансові ресурси для проведення кредитних, інвестиційних та інших активних операцій.

Платіжне доручення – письмове розпорядження платника, власника розрахункового чи іншого рахунку банкові, що його обслуговує, про списання з його рахунку зазначеної суми і перерахування її на рахунок одержувача коштів, вказаного в дорученні.

Платіжний баланс – співвідношення між сумою грошових надходжень, отриманих країною з-за кордону, і сумою здійснених нею платежів за кордон протягом певного періоду. До платіжного балансу входять розрахунки за зовнішньою торгівлею, послугами, неторговими операціями, доходи від капіталовкладень за кордоном, торгівлі ліцензіями, від фрахтування та обслуговування кораблів, туризму, утримання дипломатичних і торгових представництв за кордоном, грошові перекази окремих осіб, виплати іншим країнам за позики тощо. Платіжний баланс включає рух капіталів: інвестиції та кредити;

Позабалансові операції банку - операції з позабалансовими рахунками, не відбиваються в балансі банку. До таких операцій належать інкасо цінних паперів, зберігання банківської звітності і цінних паперів, операції зі зберігання грошей і цінностей (складські операції).

Позика – отримання однією стороною (отримувачем позики, позичальником) у тимчасове користування чи оперативне управління від іншої сторони (позикодавця) грошей чи матеріальних цінностей із зобов’язанням повернути отримані гроші чи цінності на передбачених угодою сторін умовах.

Позичковий процент – основна форма плати, яку отримує кредитор (банк) від позичальника за користування позиченими грошима чи матеріальними цінностями.

Представництво банку – це установа банку, яка не є юридичною особою, діє на підставі окремого положення, виступає від імені головного банку і ним фінансується. Представництво банку не має права здійснювати банківські операції.

Процентна ставка – норма позичкового процента, яка відображає співвідношення між позичковим процентом і позичковим капіталом у процентах.

Рейтинг банків – це загальноприйнята система оцінки діяльності банківських установ на основі аналізу фінансових показників і даних балансу банку.

Ризик ліквідності пов'язується з імовірністю того, що банк не зможе своєчасно виконати своїх зобов'язань або втратить частину доходів через надмірну кількість високоліквідних активів.

Ризик зміни процентної ставки (процентний ризик) — це ймовірність фінансових втрат у зв'язку з мінливістю процентних ставок на ринку протягом певного періоду в майбутньому.

Ринковий ризик — наявний або потенційний ризик для надходжень чи капіталу, який виникає через несприятливі коливання вартості цінних паперів та товарів і курсів іноземних валют за тими інструментами, які є в торговельному портфелі банку.

Розрахунковий документ – документ на паперовому носії, що містить доручення та/або вимогу про перерахування коштів з рахунку платника на рахунок отримувача.

Розрахунковий чек – розрахунковий документ, що містить нічим не обумовлене письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) банку-емітенту, у якому відкрито його рахунок, про сплату чекодержателю зазначеної в чеку суми коштів.

Розрахункові банківські операції – рух грошей на банківських рахунках, здійснюваний згідно з розпорядженнями клієнтів або в результаті дій, які в рамках закону призвели до зміни права власності на активи.

Розрахунково-касове обслуговування – надання банком клієнту на підставі укладеного між ними договору послуг, які пов'язані з переказом коштів з рахунку і на рахунок цього клієнта, видачею йому коштів у готівковій формі, а також здійсненням інших операцій, передбачених договором, форму та зміст якого банк розробляє самостійно.

Розрахунково-касове обслуговування – послуги, що надаються банком клієнту на підставі відповідного договору, укладеного між ними, які пов'язані із переказом коштів з рахунку (на рахунок) цього клієнта, видачею йому коштів у готівковій формі, а також здійсненням інших операцій, передбачених договорами.

Система електронних платежів Національного банку України (СЕП) — загальнодержавна платіжна система, що забезпечує здійснення розрахунків між банківськими установами, органами державного казначейства на території України із застосуванням електронних засобів приймання, оброблення, передавання та захисту інформації.

Телефонне банківське обслуговування – окремий варіант дистанційного обслуговування, проведення операцій по рахунках клієнта на підставі його дистанційних розпоряджень, переданих клієнтом по телефону за участю або без участі оператора-телефоніста й із проходженням установленої процедури передачі дистанційних розпоряджень.

Філія банку – це банківська установа, яка не є юридичною особою, діє від імені головного банку на підставі окремого положення, має свій кореспондентський рахунок і МФО (за самостійної участі банківської установи в системі міжбанківських електронних розрахунків) або працює на єдиному кореспондентському рахунку з головним банком та здійснює банківські операції, передбачені положенням про філію, за умови наявності і в межах дозволу, наданого банком – юридичною особою.

Фінансово-кредитні інститути, установи – державні і приватні комерційні установи й організації, які входять до складу фінансово-кредитної системи країни і мають

повноваження (право) здійснювати фінансові операції з кредитування, залучення депозитів, купівлі-продажу валюти і цінних паперів, ведення розрахунків та надання інших фінансових послуг.

Центральний банк – орган державного регулювання грошового ринку, якому надано право здійснення контролю діяльності кредитних установ, управління грошовим обігом, створення і збереження офіційних золотовалютних резервів, монопольне право емісії грошей.

Чек – це безумовний наказ клієнта банку здійснити платіж зазначеної у чеку грошової суми чекодержателю чи за його наказом за рахунок наявних у банку коштів чекодавця.

Чек на пред'явника – виписується без вказівки імені, тому одержати гроші по чеку може будь-яка особа, яка у даний момент є чекодержателем.

Швидкість обігу грошей – це показник, який відображає кількість переходу грошових коштів від одних суб'єктів ринку до інших, що здійснюється за одиницю часу.

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СПРАВА»

1. Виникнення грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей.
2. Функції грошей. Взаємозв'язок і взаємозалежність між функціями грошей.
3. Паперові та кредитні гроші: порівняльна характеристика. Основні форми сучасних кредитних грошей.
4. Суть кредиту, як економічної категорії. Загальні передумови формування кредитних відносин. Принципи кредитних відносин.
5. Критерії класифікації форм і видів кредиту, їх взаємозв'язок. Характеристика основних видів кредиту.
6. Характерна діяльність фінансових посередників.
7. Специфічні ознаки банківської системи, які відрізняють її від інших економічних систем.
8. Суть та основні суб'єкти грошового обігу.
9. Характеристика основних ринків, їх взаємозв'язок з грошовим обігом.
10. Готівковий та безготівковий сектори грошового обігу
11. Поняття грошової маси. Грошові агрегати, їх зміст та критерії класифікації.
12. Швидкість обігу грошей, порядок її визначення. Фактори, що впливають на швидкість обігу грошей. Закон грошового обігу.
13. Суть грошової системи, її елементи.
14. Система металевих грошового обігу: біметалізм та його різновидності; монометалізм і його види.
15. Система паперово-кредитного грошового обігу.
16. Створення грошової системи та етапи запровадження національної валюти. Характеристика елементів сучасної грошової системи України.
17. Суть, значення та класифікація платіжних систем. Правова основа діяльності платіжної системи.
18. Елементи платіжної системи України. Основні вимоги до платіжних систем. Учасники платіжних систем та їх функції.
19. Види платіжних інструментів.
20. Інструменти безготівкових розрахунків.
21. Банківські платіжні картки.
22. Еволюція банківської діяльності. Сутність банку з позицій історичного розвитку.
23. Історія розвитку банківської діяльності в Україні.
24. Економічна сутність поняття банківська система, особливості її функціонування. Нормативно-правова база діяльності банківських установ.

25. Функції банківської системи як самостійної економічної структури
26. Характеристика типів банківської системи
27. Особливості функціонування банківської системи в ринкових умовах господарювання.
28. Сучасна структура банківської системи США.
29. Сучасна банківська система Європейського простору.
30. Призначення та шляхи створення центральних банків.
31. Статус та основні функції центрального банку.
32. Організаційно-правова характеристика центрального банку, правове забезпечення статусу НБУ.
33. Функції центральних банків, їх особливості. Функції НБУ.
34. Органи управління та структура Національного банку України.
35. Класифікація інструментів грошово-кредитного регулювання. Адміністративні та інструменти опосередкованого впливу центрального банку на основні параметри грошового обігу.
36. Грошово-кредитна політика. Типи грошово-кредитної політики.
37. Регулювання облікової ставки та банківського процента як інструмент монетарної політики.
38. Облікова політика НБУ та оцінка її ефективності.
39. Механізм регулювання за допомогою змін облікової ставки, його дієвість.
40. Операції на відкритому ринку як інструмент грошово-кредитного регулювання, їх розвиток в Україні.
41. Норма обов'язкового резервування як інструмент ГКП
42. Дієвість мінімальних резервних вимог як інструменту грошово-кредитної політики в Україні.
43. Дієвість інструментів грошово-кредитного регулювання в Україні.
44. Регулювання діяльності комерційних банків. Банківський нагляд.
45. Основні напрями регулювання НБУ діяльності комерційних банків.
46. Методи банківського нагляду. Безвиїзний нагляд. Інспекційні перевірки банків на місцях.
47. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами
48. Основні методи рефінансування комерційних банківських установ.
49. Рефінансування банківських установ шляхом короткотермінового кредитування. Кредити овернайт.
50. Стабілізаційні кредити НБУ.
51. Емісія готівки та організація грошового обігу Національним банком України.
52. Валютне регулювання і контроль НБУ.
53. Платіжний баланс та золотовалютні резерви у системі валютного регулювання.

54. Поняття і завдання валютного регулювання і контролю. Суб'єкти та об'єкти валютного регулювання. Органи валютного контролю в Україні, їх повноваження.
55. Методи валютного регулювання, їх застосування НБУ.
56. Обслуговуючі функції НБУ.
57. Суть і види банків.
58. Порядок реєстрації банку в Україні. Створення та державна реєстрація банків. Ліцензування банківської діяльності.
59. Управління банком. Органи управління та контролю банку.
60. Сутність і класифікація банківських операцій.
61. Організаційна структура банку.
62. Економічна сутність та види власного капіталу банку.
63. Статутний капітал банку та порядок його формування. Реорганізація банку.
64. Теоретичні засади банківських ризиків.
65. Процес управління ризиками, що виникають в процесі банківської діяльності.
66. Організація та функціонування системи ризик-менеджменту в банку.
67. Ідентифікація та оцінювання банківських ризиків.
68. Методи управління банківськими ризиками.
69. Контроль за банківськими ризиками.
70. Економічна сутність фінансової стійкості банків та фактори впливу на неї.
71. Системи та методи оцінки фінансової стійкості банків.
72. Методи оцінювання фінансової стійкості банків та управління їхньою ліквідністю.
73. Регулювання діяльності банків для забезпечення їхньої фінансової стійкості.
74. Основні складові моніторингу банківської діяльності.
75. Особливості формування рейтингів банківських установ з точки зору фінансової стійкості на ринку фінансових послуг: вітчизняний та зарубіжний досвід.
76. Рейтингова система CAMEL.
77. SWOT-аналіз банківської установи.
78. Методи оцінювання ділової репутації банку Оцінювання ефективності соціальної відповідальності банку.
79. Критерії вибору банківської установи для обслуговування.
80. Класифікація банківських кредитів.
81. Принципи й умови кредитування.
82. Оцінка кредитоспроможності позичальника-юридичної особи.
83. Форми забезпечення повернення банківських позичок.
84. Процес банківського кредитування.
85. Кредитний ризик: визначення і мінімізація втрат.
86. Ціна банківського кредиту.

87. Методи управління проблемними кредитами
88. Кредит овердрафт.
89. Інвестування через кредитування різних секторів економіки.
90. Загальна характеристика діяльності банків на фондовому ринку.
91. Інвестиційні операції банків із цінними паперами.
92. Професійна діяльність банків на фондовому ринку.
93. Лізингові операції.
94. Споживчі кредити.
95. Іпотечний кредит.
96. Оцінка кредитоспроможності позичальника – фізичної особи.
97. Скорингова оцінка.
98. Контроль за цільовим використанням споживчого кредиту та його своєчасним погашенням.
99. Суть депозиту і депозитних операцій банків. Вклади до запитання.
100. Суть депозиту і депозитних операцій банків. Строкові та ощадні вклади.
101. Залучення банками коштів шляхом емісії власних боргових зобов'язань: ощадних (депозитних) сертифікатів..
102. Нові форми і способи залучення депозитів та процентна політика щодо залучення вкладів (депозитів).
103. Процентна політика банків щодо залучення вкладів (депозитів).
104. Можливості комерційних банків надавати послуги через Інтернет. Інформаційні послуги банків у мережі Інтернет.
105. Web-сайти банків, їх значення. Інтерактивне банківське обслуговування. Інтернет-банкінг, його особливості.
106. Послуги комерційних банків України через мережу Інтернет. Розрахункове обслуговування, ведення рахунку, отримання кредитів, фондові операції та ін.
107. Суть та види мобільної торгівлі. Послуги комерційних банків у сфері мобільного зв'язку.

7. ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СПРАВА»

1. Порядок поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів є двох видів: обов'язкове та вибіркове.

Поточне обов'язкове оцінювання завдань роботи студентів здійснюється за такими об'єктами поточного контролю:

1. Рівень засвоєння знань, систематичність та активність роботи на практичних (семінарських) заняттях.

2. Виконання модульних (контрольних) завдань.

3. Виконання завдань для самостійного опрацювання.

Загальна оцінка поточного контролю знань студентів визначається як сума балів за виконання обов'язкових та вибіркових завдань, але не може бути меншою 0 та не може перевищувати 60 балів.

2. Контроль рівня засвоєння знань, систематичності та активності роботи студента

Контроль рівня засвоєння знань, систематичності та активності роботи студента протягом семестру.

При такому контролі роботи студента оцінці підлягають:

а) відвідування практичних занять;

б) активність на практичних заняттях;

в) рівень засвоєння знань програмного матеріалу;

г) участь у ділових іграх, тренінгах.

Максимальна кількість балів, яку може обрати студент на одному занятті, дорівнює 5 та 10 балам. Ряд залікових оцінок залежно від якості виконання студентом завдань має такий вигляд: 5; 4; 3; 0 балів.

3. Контроль за виконанням завдань модульного контролю

З метою активізації навчального процесу із врахуванням збільшення питомої ваги самостійної роботи робочим планом передбачено модульну систему проміжного контролю рівня засвоєння програмного матеріалу. Особлива увага при цьому звертається на проміжний контроль матеріалу, який винесений на самостійне вивчення.

Модуль - це частина програми дисципліни, яка складається з пов'язаних між собою у певному співвідношенні теоретичних, емпіричних і практичних компонентів змісту, кожна складова якого оцінюється в балах.

Програмний матеріал з дисципліни "Банківська справа" охоплюють дві модульні роботи:

1) за матеріалами тем 1, 2, 3, 4, 5, 6;

2) за матеріалами тем 7, 8.

Об'єктом модульного контролю виступають письмові контрольні роботи.

Максимальна оцінка окремого модульного завдання – 10 балів.

Максимальна оцінка модульних робіт –20 балів.

4. Контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання

З метою мотивації наукової роботи студентів, викладачі здійснюють контроль виконання студентами вибіркового завдання самостійної роботи студентів. Студент самостійно, з урахуванням власних інтересів, вибирає та виконує одне або декілька завдань, визначених у карті самостійної роботи студентів.

До вибіркового завдання належать:

1. Підготовка презентації за заданою тематикою
2. Написання реферату (есе) за заданою тематикою.
3. Виконання завдань в рамках дослідницьких проектів університету.
4. Формування аналітичних звітів за заданою тематикою.
5. Аналітичний (критичний) огляд наукових публікацій за заданою проблематикою.

Формами контролю за вибілковими завданнями можуть бути: розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять або ІКР; обговорення та/або захист матеріалів реферату та курсової роботи під час ІКР; доповідь на наукових студентських конференціях (семінарах); публікація статей або доповідей в збірниках (журналах).

Завдання для самостійного опрацювання оцінюються в балах: від 0 до 10 балів. Набрані бали додаються до балів, набраних студентом за результатами контролю обов'язкових завдань.

В процесі вивчення дисципліни «Банківська справа» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне тестування та опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- оцінювання виконання КППЗ;
- ректорська контрольна робота;
- підсумковий екзамен;

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Банківська справа» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для іспиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КППЗ)	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20 %	20 %	20 %	40 %	100 %
тиждень 8	тиждень 14	тиждень 16	Екзаменаційна сесія	

5. Загальна оцінка поточно-модульного контролю

Загальна оцінка поточно-модульного контролю знань студентів визначається як сума балів за виконання обов'язкових та вибіркових завдань, але не може бути меншою 0 та не може перевищувати 100 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)